

7. Posljednje svjedočanstvo Ivana Krstitelja (3,22-36)

3,22: *Ode Isus...u Judejsku zemlju. Tu je...krstio. A krstio je i Ivan u Enonu...*

Grčki original ovdje upotrebljava glagole u imperfektu, tj. prošlom nesvršenom vremenu, pomoću kojih izražava da je usporedna krstiteljska djelatnost Isusa i njegovih učenika te Ivana Krstitelja potrajala kroz duži period.

Usporedno prikazivanje Isusovog (3,22) i Krstiteljevog krštavanja (3,23) čitatelja podsjeća na Iv 1 gdje se po prvi puta spominju ova dva krštenja. Među njima je naglašena razlika jer Ivan, koji krsti vodom (1,26.31.33), naviješta onog *kojem nije dostojan odriješiti remenje na obući* (3,27) i *koji krsti Duhom Svetim* (1,33). Već tada čitatelju se nametalo pitanje što znači ova razlika među njima i u kakvom su odnosu ova dva krštenja?

3,24: *Ivan još nije bio bačen u tamnicu.*

Krstiteljeva smrt koju evanđelist navodi kao usputni nagovještaj (3,24), njegovim riječima koje će uslijediti daje vrijednost duhovne oporuke koja ga ovjerovljuje kao istinitog proroka.

3,25: *Između Ivanovih učenika i Židova nastade prepirka o čišćenju.*

Različiti obredi, koji postoje u svim religijama, predstavljaju ljudsko nastojanje da se čovjek *rodi odozgor*. Iako ih se čovjek ne može odreći, to pokazuje povijest ljudske duhovnosti, ipak su nedovoljno učinkoviti: obredi izražavaju čovjekovu želju, ali je ne mogu ostvariti. Takvi su obredi izraz čovjekove prirodne religioznosti i ona je pozitivna ukoliko se ne zatvori u sebe nego ostane otvorena za Božji zahvat.

Činjenica da nakon ove rasprave učenici odlaze Ivanu s pritužbom kako *svi hrle za Isusom* čitatelju potvrđuje da je s pravom postavio pitanje međusobnog odnosa Ivanovog i Isusovog krštenja jer se isto pitanje javlja i Ivanovim učenicima.

3,26: *...onaj za koga si svjedočio – on eto krsti i svi hrle k njemu.*

Pitanja koja su se čitatelju nametnula pri koncu Iv 1 (kakav je Ivanov stav prema onima koji su prešli k Isusu? što će biti s drugim Krstiteljevim učenicima koji još nisu prešli?) sada će izroniti u novoj snazi. Iako je sam Krstitelj višekratno očitovao svoju podređenost u odnosu na Isusa (1,27.30.31-34), njegovi učenici Isusa doživljavaju konkurentom i traže da se njihov učitelj odredi prema činjenici da Isus krsti i svi hrle k njemu (3,26). Pošto je Isusovo krštavanje bilo usko povezano s stjecanjem učenika, njihova bojazan očituje za ondašnje vrijeme karakteristično poimanje ograničenosti dobara: ako jedna osoba uspijeva, to znači da za drugu ostaje manje prostora za uspjeh.

Njihov stav prema Isusu određen je prošlim vremenom i to u prvom redu u odnosu na njihovog učitelja – on je za njih samo *onaj koji bijaše s Krstiteljem*. Iz njihovih riječi za kojega si svjedočio (3,26) proizlazi da su svjesni svoje konfrontacije s Krstiteljevim svjedočanstvom jer grčki perfekt podrazumijeva da Krstitelj za Isusa još uvijek svjedoči.

Stav Krstiteljevih učenika prema Isusu postaje razumljiviji ako ga sagledamo u narativnom slijedu događaja iznesenih u 2,13-3,21: ako Isus osobno nije uspio uvjeriti u svoj identitet ljude pred kojima je u Jeruzalemu činio znamenja i Nikodema, koji mu je prišao s entuzijazmom, nije li za očekivati da ni njegov svjedok Krstitelj to neće uspjeti sa svim svojim učenicima? Tako narator Krstiteljeve učenike u 3,25-30 pridružuje ljudima iz 2,13-3,21 koji ne prihvaćaju svjedočanstvo o Isusu i pomoću njih nastavlja razvijati svoje viđenje misterija ljudskog zatvaranja pred Sinom Božjim.

3,27: Nitko ne može sebi prigrabiti ništa ako mu nije dano s neba.

Dok je pritjecanje masa k Isusu Krstiteljevim učenicima dalo povoda da očituju kako ne prihvaćaju Isusa, Krstitelj u tome prepoznaje djelo Božje i potvrdu svog svjedočenja. On je uvjeren da ljudi u većoj mjeri prilaze Isusu jer su iznutra pokretani većom snagom Božje inspiracije.

Nadovezujući se na činjenicu da je svjedočio za Isusa (3,26), Krstitelj ih u 3,28 ih poziva na prihvaćanje činjenice da su svjedoci njegovog svjedočenja: *vi sami ste mi svjedoci da sam rekao – nisam ja Krist nego sam poslan pred njim*. Time ih konfrontira s njihovim odbijanjem da prihvate njegovo svjedočenje jer su se doveli u ironičan položaj: ne razumiju ni Isusa, ali ni vlastitog učitelja. To Krstitelja nuka da im uputi svoje posljednje svjedočanstvo.

3,29: Prijatelj Zaručnikov koji stoji uza nj i klikće od radosti...

Ivan Isusa prikazuje *Zaručnikom* Izraela na temelju starozavjetnog prikazivanja ženidbe između Boga i njegovog naroda (usp. Hoš 1-2; Jer 2,2, Iz 61,10). *Zaručnikov prijatelj* bila je visoka pozicija na svadbi kojom on postaje svjedok i brine za njezin uspjeh. *Zaručnikov glas* se odnosi na kličući poziv kojim *Zaručnik* svom prijatelju, koji stoji ispred zaručnice odaje, daje do znanja da je prepoznaje kao svoju zaručnicu, dok je prijateljeva srdačna radost u tom kontekstu izraz nesebičnosti i dijeljenja radosti sa Zaručnikom.

Krstitelj usporedbom želi reći da Isus, poučavajući i krštavajući, okuplja svoju *Zaručnicu*-Crkvu dok stajanje *Zaručnikovog prijatelja* uza nj naglašava njegovu privrženost Isusu (usp. 1,35). Ushićenost koju u njemu budi *Zaručnikov glas* otvara novu perspektivu jer u Četvrtom evanđelju postoji veza između biti *prijatelj* Isusov i *slušati njegov glas/riječ*. Ta perspektiva dodatno je pojačana navođenjem intenzivne *radosti* kao glavnog Krstiteljevog raspoloženja. Time se u Krstitelju već sada ispunja ono što će Isus obećati apostolima kao znak

pouskrsnog vremena a odnosi se prije svega na njihovu vezu koju će imati s Gospodinom (15,11; 16,20-24; 17,13; 20,20).

3,30: *On treba da raste a ja da se umanjujem.*

Osim radosnog raspoloženja, Krstitelj svojim učenicima nudi i drugu krajnju konzekvencu koju rastući Isusov uspjeh ima po njegov život i djelovanje: on se mora još više umanjivati a Krist rasti tj. mora se povećavati intenzitet njegovog djelovanja. U krajnjoj liniji, govor o umanjivanju, jer je izrečen u ozračju radosti nad činjenicom što *svi hrle za Isusom* (3,27), njegovi učenici trebaju shvatiti kao poziv da i oni prijeđu k Isusu (usp. 1,35-37). Stoga su i posljednje Krstiteljeve riječi stavljene u službu razriješenja teškoće zbog koje se njegovi Židovi i njegovi učenici tijekom cijelog Evandjelja nalaze u ironičnom položaju – *među njima stoji netko koga oni ne poznaju* (1,26; usp. 1,10).

Čitatelju evandjelja, kome je evanđelist već saopćio da Krstitelj ima biti utamničen (3,24), ovo umanjivanje poprima dodatnu, veoma plastičnu nijansu značenja. Prirodno je da čovjek želi živjeti i napredovati. S obzirom da je u grčkoj i izraelskoj literaturi onog vremena, a u svjetlu tadašnjeg poimanja ograničenosti dobara, teško pronaći primjer osobe koji bi dragovoljno i miroljubivo dopustio slabljenje svoje društvene pozicije i moći, Krstiteljev govor o radosnom umanjivanju daje do znanja da svoj napredak doživljava ostvarenim u Isusovom napredovanju.

Razlozi za ovakav Ivanov stav su duboko osobni. On je prvi lik u Evandelju po Ivanu kod kojega promatramo osobnu intimu koja je prožeta dubokom duhovnošću. Ivan je čovjek koji je iskusio život koji je u Logosu i svjetlo koje taj život ižarava. Nakon što je dopustio da Svjetlo uđe u nj, da u njemu počne rasti i prožimati pojedine sfere njegovog bića, doživio je nepobjedivost svjetla u odnosu na tamu, osvjedočio se da tama ne može nadvladati svjetlo (1,5). Nakon što je Svjetlo zadobilo svoj prostor u njemu, nakon što je sve u njemu željelo Svjetlo prihvatiti i dati mu prostora, Svjetlo počinje tako sjati da ga nitko i ništa više ne može ugušiti. Tada je Krstitelj je mogao zasvijetliti kao svjetiljka pravim, istinskom Svjetlom koje je kadro prosvijetliti svakog čovjeka (1,9). Tada se mogao u radosti predati umanjivanju kako bi Svjetlo u njemu i oko njega još više raslo. Tu je njegov intimni razlog zašto je mogao odbiti laskave ponude glasova koji su ga smatrali Mesijom i otvoreno svjedočiti da je Mesija – Isus!

Ovdje je tako očita razlika našeg i biblijskog pojma svjedočenja: dok mi smatramo da svjedok treba prije svega precizno izražavati ono što je vidio ili čuo – dakle, fotografski interpretirati činjenice, u Evandelju svjedočiti znači založiti se za ono što si vidio i čuo – dakle nije naglasak na fotografskom registriranju činjenica, nego na zalaganju čitave osobe koja postaje garancijom i jamčevinom-pologom onoga što ili za koga svjedoči (M. Orsatti). Prvo se

svjedok, u dubinama svoga bića, odlučuje odricati svoje tame i izložiti Svjetlu, upijati ga da bi ga mogao nositi drugima. Prije negoli progovori, on sam je dokaz da tama ne može nadvladati svjetlo (1,5).

Krstitelj predstavlja lijepu ilustraciju suda kojim je Isus u Iv 3 završio svoj govor. Vidjeli smo da je Svjetlo u isto vrijeme i dar na spasenje, ali i kriterij suda (3,19.21) – svjetlo je došlo na svijet, ali neki ljudi više ljube tamu i, jer su im djela zla, ne prilaze svjetlosti. Iako obraćenje može imati različite aspekte (moralni - odbacivanje grijeha i življenje po moralnim načelima, intelektualni - upoznavanje i prihvaćanje vjerskih istina, religiozni - predanost povijesnim tradicijama), prvo i temeljno što je Isus istakao bilo je prihvaćanje Svjetla koje je Bog poslao na svijet. Jer slijediti ove druge aspekte kao primarne znači ne biti imuniziran od samopromocije, od hoda za vlastitom slavom.

Jedino pristupanje darovanom Svjetlu čovjeka lišava potrebe za samopromocijom i u njega unosi logiku Kraljevstva Božjeg, približava ga logici ljubavi koja je zasjala u Kristu, a koja je oprečna logici ovog svijeta i prirodnom nagonu. Ovo je temeljni zahtjev bez kojeg nema istinskog obraćenja. Sve vrijednosti moraju biti nanovo valorizirane u svjetlu Logosa. To je ono što je učinio Krstitelj a na zaprepaštenje svojih učenika – potpuno se predao darovanom Svjetlu. Stoga je mogao svojim učenicima ponuditi krajnju konzekvencu: mora se još više umanjivati a Krist rasti!

3,31-36: *Tko odozgor dolazi on je iznad svijetu ... Božje riječi govori...*

Iako među učenjacima traje diskusija o tome tko izgovara ove riječi – Ivan Krstitelj, Isus ili evanđelist – mi ovdje smatramo da ih izgovara Krstitelj budući da nije naznačena nikakva promjena govornika u odnosu na prethodne retke.

Krstiteljeve riječi pokazuju jasno razlikovanje između onoga što govore *oni koji su sa zemlje* i *onoga tko je odozgor*. Da njegove riječi nisu njegovo proizvoljno mišljenje u kojem se možda više ili manje vara, jasno svjedoči njegov stav koji zbunjuje njegove učenike. Upravo Krstiteljeva unutarnja transformacija koja se očitovala njegovom nesvakidašnjom odlukom umanjivanja u odnosu na Isusa nedvosmisleno pokazuje da je susreo Svjetlo koje sve više prožima njegovo biće i kojeg se ne želi odreći. Bez obzira što je to za promatrače sa strane neshvatljivo i skandalozno.

Već je ranije Ivan svjedočio da je na Isusu počinuo Duh (1,32). Duh je onaj koji omogućuje Božju autokomunikaciju. On je onaj dah koji izriče Riječ, izvorni Logos. On je, jednostavnije govoreći, prostor/ozračje u kojem se dolazi u kontakt s Božjom objavom. Stoga nije čudo da Isus govori Nikodemu kako se tek po Duhu čovjek rađa nanovo i to odozgor te da će Duh učenike kasnije *uvoditi u svu istinu* (16,13).

No, kako je *Bog ljubav* (1Iv 4,16), jasno je da se ovaj prostor/ozračje Duha može smatrati prostorom ljubavi. Stoga će kasnija teologija Duha Svetog

shvaćati kao ljubav Oca i Sina. Zato nije slučajno da Krstitelj odmah po spominjanju Duha (3,34) govori o ljubavi Oca prema Sinu (3,35).

Na koncu postaje jasno da je *Svjetlo* kojim je iznutra ispunjen Krstitelj božansko ozračje ljubavi – međusobni život ljubavi Oca, Sina i Duha Svetoga. Stoga je njegov život, svjedočenje i umanjivanje zapravo ulazak u događanje ljubavi Oca, Sina i Duha.

To što će ljubeći i dajući se Svjetlu njegov život poprimiti neočekivane vanjske manifestacije „umanjivanja“, Ivana previše ne zabrinjava. On je svjestan da je njegova egzistencija, umjesto da se „umanjila“ zapravo „povećana“: otvorena joj je nova dimenzija – božanski prostor/ozračje ljubavi. Ulaskom u taj prostor on upoznaje nove predjele: intimni život Oca, Sina i Duha te dubine svog identiteta *sina u Sinu* – po Duhu (usp. 1,18)! Ulazi u novi život.